

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 1529153/1

בבית הדין הרבני הגדול ירושלים

לפני כבוד הדיינים:

הרב ציון לוז-אילוז, הרב משה אמסלם, הרב אברהם מאיר שלוש

המערערת: פלונית (ע"י ב"כ עו"ד רבקה שיר לביא זינאתי)

נגד

המשיב: פלוני

הנדון: ביטול למפרע של חיוב 'מזונות מעוכבת' מהמועד שבו גילה הבעל נכונות לסידור גט

פסק דין

בפנינו ערעור על פסק דינו של בית הדין האזורי בבאר שבע בראשות כבוד האב"ד הרב אהרן דרשביץ שליט"א מיום 5.3.25 במסגרתו ניתנו כמה החלטות עליהן נסוב הערעור שלפנינו.

להלן נציג כל החלטה בנפרד, את הערעור עליה, ואת הכרעתנו בנדון.

א. ביטול מזונות מעוכבת 'למפרע'

בית הדין האזורי בהחלטתו מיום ג' בתמוז תשפ"ג (22.06.23) פסק שיש לחייב את האיש במזונות אישה בסך 3,000 ש"ח לחודש, מדין 'מזונות מעוכבת מחמתו' וזאת, לאור סירובו של האיש להישמע להוראת בית הדין שחייב אותו לגרש את אשתו, כמובא בהחלטת ביה"ד מיום ט' בסיון תשפ"ג (29.05.23).

לאחר שב"כ האישה ביקש להטיל על הבעל צו מאסר במסגרת כפייה, נפתח השער לניהול משא ומתן לסידור הגט בהסכמה, עם נכונות של המשיב לסיים את הסכסוך בסידור גט, וזאת החל מיום 17.1.24.

ואכן נוהל מו"מ שהיו בו מעלות ומורדות, אבל בסופו, ביום 18.3.24, סודר הגט בפועל.

לאחר סידור הגט, האישה הגישה תביעה לאכיפת חיוב המזונות הנ"ל בהוצל"פ, ששולמו לה על כל התקופה הנ"ל שעד סידור הגט.

לאחר שהמשיב קיבל את הודעת התשלום להוצל"פ, הוא הגיש ב-23.9.24 את בקשתו לביטול המזונות הנ"ל (מעוכבת) למפרע, וזאת מאחר והוא כבר סידר את הגט.

על בקשה זו, לאחר שמיעת טענות ומענות הצדדים והגשת סיכומים, ניתן פסק הדין נשוא הערעור, ובמסגרתו פסק בית הדין, שחיוב המזונות שעד תאריך 17.1.24 נשאר בתוקפו, ואילו חיוב המזונות, החל מתאריך זה - בו הביע המשיב נכונות לסדר את הגט - ועד ליום סידור הגט בפועל ב-18.3.24, יבוטל.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

פועל יוצא של החלטה זו הוא שעל האישה להשיב לאיש את המזונות שנגבו על ידה עבור תקופה זו (כחודשיים).

על ביטול חיוב המזונות הנ"ל ועל חיובה של האישה בהשבתם, לאחר שנגבו, הערעור שבפנינו. עילות הערעור בעניין זה הן שלוש במספר, ונתייחס לכל אחד מהם בנפרד.

1. חוסר סמכות

ב"כ המערערת טוענת, שבית הדין ביטל החלטה שרירה וקיימת ללא סמכות, שכן הסמכות לבטל החלטה שיפוטית יכולה להופיע באחת משלוש הדרכים המעוגנות בתקנות הדיון:

(א) דרך הגשת ערעור, לערכאת הערעור שמוסמכת לבטל החלטת בית הדין האזורי (תקנה קלב).

(ב) בקשה לסתירת הדין על ידי אחד מבעלי הדין (תקנה קכט), ומה שלא התקיים בנד"ד.

(ג) אם בית הדין סבור שטעה בדינו, ואז עליו לקיים דיון נוסף במעמד הצדדים (תקנה קכח).

לטענת ב"כ המערערת, אף לא אחת מהעילות שלעיל, התקיימה בנד"ד, שכן לא מדובר בערכאת ערעור, ואף לא נתבקשה סתירת הדין בשל ראייה או טענה חדשה, ואף בית הדין לא הצביע על טעות שעשה בפסק הדין המקורי בו חייב את המשיב במזונות מעוכבת, והואיל וכך, דין ההחלטה להתבטל בהיעדר סמכות.

ובכן, לאחר שמיעת הטענות והמענות בעניין זה ולאחר העיון בחומר שבתיק, בית הדין דוחה עילת ערעור זו.

לדעתנו, לא מדובר בביטול החלטה, ואף לא בשינוי החלטה אלא אך מתן פרשנות לחלוקה ההחלטתית בהתייחס לתקופה שבה היא חלה. זאת אומרת, הן זה ברור, שהחלטה לחיוב במזונות מעוכבת היא איננה נצחית, והחיוב שבה עתיד להיפסק בשלב מסוים.

בדרך כלל, החיוב ייפסק עם מתן הגט על ידי הבעל ה'סרבן' או עם הבעת נכונות למתן הגט על ידו. וזה אכן מה שקרה, בנסיבות התיק שלפנינו.

בית הדין בהחלטתו לחיוב במזונות מעוכבת, לא קצב זמן כלל, והשאיר את זה פתוח, כשזה לשון ההחלטה מיום 26.6.23:

לאור החומר שבתיק ביה"ד מחייב את הבעל לשלם לאישה מזונות אישה בסך 3,000 ש"ח לחודש צמודים למדד יוקר המחיה.

החלטה זו היא המשך להחלטה מיום 22.6.23 אודות חיובו העקרוני של הבעל במזונות מעוכבת. כאמור, ההחלטה כפי שהיא אינה קצובה בזמן כל שהוא, על אף שהיה ברור כבר בעת מתן ההחלטה, שהיא מוגבלת בזמן אלא שלא נפרש בשעתו מהו הזמן, ועד מתי יחול החיוב.

בהתאם לאמור, ההחלטה נשואת הערעור, כמוה כפרשנות להחלטת החיוב המקורית, ולא לביטולה (ואף לא חלקית), והרי זה כאילו שהיה כתוב בהחלטה המקורית, שהחיוב יחול עד להבעת נכונות כנה של הבעל לסדר את הגט. ומאחר ובית הדין ראה בתפנית שעשה המשיב ב-17.1.24 בגילוי נכונותו הכנה לסידור הגט - קצב את זמן החיוב עד לתאריך זה. לא מדובר, לא בביטול החלטה ואף לא בשינויה, אלא אך בקציבת זמן חלוקה של ההחלטה והשלמת פרט הכרחי שהיה חסר בה מראש.

בשולי החלטה זו אומר, שאכן, מן הראוי שבכל פסק דין לחיוב ב'מזונות מעוכבת' יגביל בית הדין בצורה מפורשת את תקופת החיוב כבר בהחלטה הראשונית, וזאת על מנת למנוע את הצורך להתעסק בתסבוכת משפטית אף אם היא מלאכותית, וד"ל.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

2. סיבת ביטול החיוב ב'מזונות מעוכבת'

כאמור לעיל, בית הדין ביטל את החיוב ב'מזונות מעוכבת' החל מה-17.1.24 על אף שסידור הגט בפועל היה רק ב-18.3.24. נימוקו של בית הדין לביטול החיוב הוא בכך שהמשיב בעצמו הציע בסמוך למועד הנ"ל הצעה לסיום ההליך ולסדר את הגט. בית הדין קרא להצעתו של המשיב 'הצעה סבירה' וזו לשון ההחלטה:

"אולם, בדבר אחד נמצא מקום לטענות הבעל לשעבר, והיינו ביחס לתקופה לאחר 17.1.24. אז עלתה הצעה סבירה לסיום ההליך, אך סירובה של ב"כ האישה, וכן חזרתה מהסכמות בע"פ בהמשך, מנע את הדבר, ומשך את התיק למשך עוד כחודשיים".

כנגד נימוק זה טוענת המערערת, שמאחר והצעתו של המשיב הייתה להעביר את ההליך המשפטי בתיקים מבית המשפט לענייני משפחה לבית הדין האזורי, שלכך סירבה המערערת, לא ברור, מדוע בית דין קמא קורא להצעה זו 'הצעה סבירה', ומדוע הוא מתייחס להתנגדותה של המערערת להצעה כאילו היא זו שמושכת את התיק, וכביכול היא זו שמעכבת את סידור הגט, ולכן חיוב האיש במזונות מעוכבת ייפסק. וכי המערערת חייבת להיענות לגחמותיו של המשיב, ולהעביר את התיק לבית הדין? ומה עוד, שבית הדין בעצמו קבע, שזו זכותה לנהל את התיק בבית המשפט, כמצוטט בפרוטוקול הדיון.

לאחר העיון בטיעון זה, ובהשתלשלות ההליכים בתיק, נראה, שהבנה מוטעית בנימוקו של בית הדין האזורי היא זו שהובילה את המערערת לטעון את הנ"ל.

כשבית הדין קבע שהצעתו של המשיב היא סבירה, לא הייתה הכוונה שהמערערת חייבת להיענות להצעה, ואחרת יקבע שהיא היא הסרבנית. כל הכוונה של ב"ד קמא הייתה שמדובר בהצעה לגיטימית במסגרת מו"מ בין בני זוג שמתגרשים. משא ומתן בין בני זוג שמתגרשים כולל רכיבים רבים, כשכל צד נוקט עמדה שונה בתחומים רבים, וניהול מו"מ סביב אותם רכיבים הוא זה שגורם להימשכות ההליך. זה כולל את גובה המזונות, את איכות זמני ההשות, מועדן ואורכן, ולעיתים רבות אף ענייני רכוש למיניהם, וגם בשאלה, מי תהיה ערכאת השיפוט שתדון בעניינם.

זו הכוונה בקביעת ב"ד קמא שמדובר בהצעה סבירה' שהתנגדות לה, יוצרת מו"מ מתמשך, על אף שאין חובה כל שהיא להיענות להצעה. אילו היה מציע המשיב 'הצעה הזויה', שלא מוצדק לנהל מו"מ כל שהוא סביבה, בית הדין לא היה רואה בה נכונות כנה לסידור גט אלא המשך עיכוב בלתי ראוי.

בתקופה שבה מונהל מו"מ סביר ולגיטימי בין הצדדים, לא ניתן לומר שהמעכב את סידור הגט בפועל הוא המשיב, ואף שבנסיבות התיק לא ניתן להטיל את האחריות על המערערת, מכיוון שאם מדובר במו"מ לגיטימי, העיכוב הוא הליך טבעי וסביר, כמו כל מו"מ בכל ענין אחר, שלא ניתן להאשים בו את אחד מהצדדים. זו הייתה כוונת בית הדין האזורי שקבע שמרגע שהחל להתנהל מו"מ לגיטימי בין הצדדים, הרי שלא מדובר ב'עיכוב' כמשמעו בביטוי 'מזונות מעוכבת', באופן שלא מצדיק את המשך חיוב הבעל במזונות מעוכבת.

ובכן, לא מדובר בהטלת 'אשמה' על המערערת להימשכות ההליך מה-17.1.24 ואילך, אלא אך קביעה כי משלב זה בו החל להתנהל מו"מ לגיטימי לקראת סידור הגט, לא ניתן להחשיב את המערערת כ'מעוכבת מחמתו' לעניין חיוב המזונות, וככל האמור.

3. גביית תשלום בטעות שנאכל

עילת ערעור נוספת כנגד ההחלטה להשיב את המזונות שנגבו עבור התקופה המדוברת היא שמאחר והמזונות כבר נאכלו (ולכאורה הם נאכלו על פי דין, בטרם בוטלה ההחלטה), לא ניתן לתבוע את השבתם.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

אחר העיון יש לדחות ולקבוע כי אין כל מקום לעילה זו, שכן לא מדובר בתשלום ששילם המשיב **מרצונו**, ורק לאחר מכן התברר ששילם בטעות, שאז היה אולי מקום לדון, האם ניתן לתבוע את השבת התשלום. במה שמונח לפנינו, המערערת היא זו שתבעה וגבתה את התשלום דרך ההוצל"פ (לאחר סידור הגט בפועל) כשהמשיב זועק שהוא אינו חייב לשלם מאומה, ואף לא עבור פרק הזמן שקדם להבעת נכונותו לסדר את הגט. והואיל ומדובר, בגבייה של המערערת ומיוזמתה, והתברר שמדובר בטעות, הרי שעליה להחזיר את כל הסכום שגבתה - גם אם הוא נאכל.

יעויין פסק דין (באר שבע) מיום 6.8.13 בתיק מס' 105655/4, בו מובאים צדדים שונים ודעות שונות בסוגיית השבת מזונות ילדים שנגבו בטעות, ובהבחנה בינם לבין מזונות ששולמו עבור האשה. יעויין עוד, באשר להחזרת חוב שנגבה בעקבות טעות של בית הדין, בפסק דין (גדול) מיום 30.1.22 בתיק מס' 973739/5.

מכל מקום, בנידון שבפנינו, בו המערערת היא זו שגבתה את התשלום דרך ההוצל"פ, כשהמשיב מתנגד לעצם חיובו בתשלום, הרי שלכל הדעות היא חייבת להשיב את מה שגבתה שלא כדין, אף אם עובדה זו התבררה רק מאוחר יותר. דברי חז"ל לפיהם (חולין פט) "קשה גזל הנאכל", אין משמעם, שאין 'חובת השבה' בגלל שהגזל כבר נאכל, אלא שהחזרתו של גזל שנאכל - קשה יותר מהשבת גזלה שעדיין קיימת, וזה דבר פשוט, ולא עלה על דעת לבאר אחרת (עיין רש"י על אתר).

משכך, גם עילת ערעור זו נדחת, בעניין ההחלטה לקצוב את חיוב 'מזונות מעוכבת' עד למועד שבו הביע המשיב נכונות לסדר את הגט.

4. הפנייה להוצאה לפועל לאחר סידור הגט

טיעון נוסף של המערערת הוא כנגד הנימוק האחר, שכתב בית הדין האזורי לביטול החיוב במזונות והתביעה להחזרתו. וכך נכתב בפסק הדין נשוא הערעור:

זאת בנוסף לכך שביה"ד אינו רואה בעין יפה את התנהלות האשה לגשת להוצל"פ עבור מזונות האשה רק לאחר סידור הגט. כאמור, מזונות אלו אמורים לשמש את הוצאות האשה, וכן להוות תמריץ לאיש לסדר את הגט בהקדם, בהיותו משלם מידי חודש, ולא גועדו להעשיר את קופת האשה אחר כך על חשבון הבעל.

מהנימוק האחרון שמובא בפסקה זו עולה, שעמדת בית הדין האזורי היא שמאחר וחיוב ב'מזונות מעוכבת' הוא כדי לתמרץ ולאליץ את הבעל לסדר את הגט, כדי למנוע ממנו הפסד ממוני, הרי שלאחר שסודר הגט - אין סיבה להפעיל את החיוב, ולכן השימוש שעשתה המערערת בהליך הגבייה בפנייה להוצל"פ לאחר סידור הגט בפועל הוא אינו ראוי.

ב"כ המערערת טענה כנגד נימוק זה, שאם ניתן לבטל 'מזונות מעוכבת' למפרע לאחר שה'חוטא' סידר את הגט - 'נמצא חוטא נשכר', והחיוב מאבד את משמעותו, והרחיבה בהטעמה של טיעון זה.

ואכן, טענה זו יש לה מקום, ולדעתנו, אכן, לא ניתן לבטל למפרע חיוב של קנס מתרבה, שניתן בהחלטה שנחלטה, רק מאחר ואין צורך כרגע במימושו, שאם תאמר כן, ביטול תורת קנסות רבים מסוג זה, ואכמ"ל.

בית הדין האזורי בעצמו כתב זאת, בפסק הדין נשוא הערעור, ואף ציטט את הוראת החוק בעניין זה בזה הלשון:

נציין עוד שבפס"ד מביה"ד נתניה (תיק 921426/6) קבע הרה"ג שלמה שפירא שליט"א שהוצאות משפט וקנסות שהוטלו על הבעל במסגרת חיובו לתת גט אינם מתבטלים בעת סידור הגט, כפי שהזכירה ב"כ האשה. ושוב בא הדבר לידי ביטוי בחוק חוק בתי דין רבניים (קיום פסקי דין של גירושין), תשנ"ה-1995 בעניין תשלומי כפיית ציות: "קיום פסק הדין, יעמוד התשלום בתוקפו, אלא אם כן קבע בית הדין, מטעמים מיוחדים שיירשמו, שיש לבטל תשלום, כולו או חלקו, שטרם נגבה".

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ויעויין גם בפסק דין (ירושלים) מיום 27.3.22 בתיק מס' 1195770/2 מסקנה דומה, שנתמכת גם מפסיקות אזרחיות של בית המשפט העליון, ולדעתנו, הדבר פשוט ככל שמדובר בהחלטה חלוטה, שעם חליטתה הפכה להיות חיוב ממוני לכל דבר ועניין.

כוונת בית הדין האזורי ב'נימוק' זה הייתה, לא לנמק את הביטול של חיוב מזונות המעוכבת מזמן שגילה הבעל את דעתו שהוא מוכן להתגרש, אלא בעיקר להצביע על מעין התנהלות 'חסרת תום לב' של המערערת, שהובילה את בית הדין לראות בהתנהלותה כמושפעת ממניעים שאינם ראויים.

ומכל מקום, הנימוק העיקרי (וגם הבלעדי) בביטול המזונות לתקופה המדוברת היא הנכונות הכנה של המשיב לנהל מו"מ לגיטימי כדי להביא לסידור הגט בהקדם, כאמור. הא ותו לא.

בהתאם לכל האמור, בית הדין דוחה את הערעור בעניין ביטול חיובו של האיש במזונות מעוכבת מתאריך 17.1.24 ועד תאריך 18.3.24 על שלל טיעוניו ונימוקיו, ואיננו מתערבים בשיקול דעתו של בית הדין האזורי אשר התייחס לנכונותו הכנה של המשיב לסידור הגט כעילה מספקת **לעצור** את החיוב ב'מזונות מעוכבת', שהוא זה שחויב בהם.

ב. הדחייה לחיוב בהוצאות משפט

במסגרת פסק הדין נשוא הערעור, נדחתה בקשת המערערת לחייב את המשיב בהוצאות משפט בשל ניהול הליך סרק, לטענתה.

לטענת המערערת - הדיון האחרון מתאריך 28.1.25 אשר בעקבותיו ניתן פסק הדין, נשוא הערעור, נקבע עקב בקשתו של המשיב לבטל את הגט בעילות שונות ומשונות (כפייה, הטעיה וכדומה).

והואיל, ובית הדין בעצמו קבע, שהדרישה לבטל את הגט הייתה דחויה ועומדת מעיקרה, ונדחתה על הסף, הרי שכל הדיון היה דיון סרק שגרם הוצאות מיותרות למערערת, ולכן, היה על בית הדין לחייב את המשיב בהוצאות המשפט.

טיעון זה לא ברור כלל, שכן בית הדין קמא בפסק הדין נשוא הערעור, התייחס מפורשות לכך, וכתב שעל אף שדרישת האיש לביטול הגט אכן הייתה בקשת סרק, הרי נלוותה אליה התביעה הממונית שלו בבקשתו לבטל את חיובו ב'מזונות מעוכבת' למפרע, והדיון בעניין זה, לא רק שלא היה סרק, ולא רק שהוברר כי היה מקום לתת למשיב את יומו ולהשמיע את טענותיו בנידון, הרי בסופו של הליך חלק מדרישתו אף נתקבלה, ולכן לא היה מקום לחייבו בהוצאות.

וזה לשון החלק הרלוונטי שבהחלטת בי"ד קמא:

בעניין דרישת ב"כ האישה להוצאות משפט, אמנם תביעתו לביטול הגט נדחתה על הסף ומהווה תביעת סרק, אך כבר קבע ביה"ד בהחלטה מיום י"ט בטבת תשפ"ה (19.01.25): "מאחר שעיקר טענות המבקש הינן בנושאים ממוניים-זכותו הבסיסית לקבל את יומו בביה"ד". בנוסף לאור האמור לעיל ברור שהיה מקום לכל הפחות בבקשתו הפיננסית, לכן, ביה"ד אינו פוסק חיוב הוצאות.

ובכן, הדברים ברורים, ותוספת הבהרות אך למותר.

הוצאות לדוגמא

ב"כ המערערת טוענת שבמסגרת פסק הדין, בית הדין האזורי לא נענה לבקשתה לחייב את המשיב ב'הוצאות לדוגמא', 'למען ישמעו וייראו' וכבוד בית הדין ייראה ויישמר', וזאת,

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

לאור התנהלותו הקלוקלת של המשיב, הכוללת הוצאת לעז חמור על גט כדמו"י, ופגיעה מתמשכת בכבוד בית הדין האזורי בטענות חצופות ומחוצפות.

במסגרת הדיון, בית הדין הבהיר לב"כ המערער, שמאחר ומדובר בשיקול דעת בלבדי של בית הדין האזורי אם לדאוג לכבודו ולכבוד כשרות הגט, שאינו נוגע להליך הספציפי של התיק שבפנינו, כך שטענותיה ועמדתה בעניין זה של ב"כ המערער לעניין הכבוד הראוי והרצוי לבית הדין, והיחס הראוי לכשרותו של הגט שנעשה בבית הדין, יכול להיות נושא למאמר עמדה בבמה ספרותית מתאימה, ונמליץ לב"כ המערער לעשות כן במסגרת מתאימה, ויפה שעה אחת קודם, אבל מכל מקום, הוא לא יכול להיות טענה לביטול פסק דין בהליך של ערעור, שיכול להישען על אחד מהנימוקים המוסדרים בתקנה קלה' לתקנות הדיון, והטענה הנזכרת אינה כלולה בהם.

הרב ציון לוז - דיין

קראתי בכל לב דברי כבוד הגאון יושב בסד'ר עליון, אך לא אוכל להסכים עימו בעניין מזונות מעוכבת.

כבר מילתי אמורה כי עקרונית 'מזונות מעוכבת' הינן עד סדור הגט בפועל, ועד בכלל. ואמור רבנן בטעמא, משום שאם אחר סידור הגט יבוטל חיוב מזונות מעוכבת שנפסק, הרי סרבן הגט יתברך בלבבו לאמר שלום יהיה לי כי בשרירות ליבי אלך, וכשאחליט מתי יסודר הגט יבוטל חיוב המזונות, ונמצא חוטא נשכר, ואני ועמי חטאים, ומה הועילו חכמים בתקנתם.

אמנם בנדון דידן קבע בית הדין קמא, כי משעה שהחל משא ומתן לסידור הגט, והמשיב הציע הצעה סבירה אין לחייבו עוד במזונות מעוכבת – ואף שיש מקום לדבריהם, אך לא בנדון דידן בו הצעת המשיב אינה סבירה כלל.

והנה, מיד עם פתיחת ההליכים התברר כי המשיב מאס במערער וכפי שהצהיר לבית הדין כי רוצה הוא להתגרש יותר מאשר המערער רוצה. עם זאת, ביקש לעכב את הגט עד שהקטין שהיה אז כבן שנתיים, יגיע לגיל שמונה עשרה (!). (שורה 44 לפרוטוקול הדיון הראשון מיום י"ב טבת תשפ"ג 5.1.23).

המשיב בהתנהלותו, דחה את הקץ לחינם, ונאחז בסב'ך במשך למעלה מארבעה עשר דיונים, מהם ארבעה דיונים שאף לא טרח להופיע בהם (20.11.23 / 13.9.23 / 29.6.23 / 7.12.22).

המשיב הגדיל עוז ואף התרברב כבר בדיון הראשון 'אם אתם רוצים להכניס אותי לבית סוהר אז עדיף עכשיו לחסוך זמן' (שורה 41 שם). כמו כן המשיך בדרכו 'גם אם תרביצו לי אני לא אתן גט [...] תנו לי מלקות, תהרגו אותי חי. עדיף לי להיות בכלא' (פרוטוקול מיום ד' סיון תשפ"ג 24.5.23 שורות 5-8).

בהחלטה מיום ט' בסיון תשפ"ג (29.5.23) קבע בית הדין כי עקשנותו של המשיב להימנע ממתן גט לאשתו הינה אכזרית. בדבריו, מכריז הבעל כי הוא אוזק את אשתו בבית האסורים של קשר נישואין עמו עד הגיעו של הקטין לגיל שמונה עשרה [...] משכך המשיב חייב לגרש את אשתו.

למרות חיוב הגט שנקבע, סירב המשיב להתגרש, ובית הדין קבע כי יש להטיל עליו צווי הגבלה והרחקות דרבנו תם. ובנוסף פסק למערער מזונות מעוכבת בסך שלושת אלפים ש"ח לחודש (החלטה מיום ט' בתמוז תשפ"ג 28.6.23) תיק 4/ והחלטה מיום ג' בתמוז תשפ"ג (22.6.23).

המשיב המשיך להתבצר בעמדתו, והצהיר כי לא נרתע אף ממאסר וכדבריו 'מאיימים עלי בפרס שלי, רוצה להיכנס לכלא, יהיה לי שם אוכל ותרופות' (פרוטוקול מיום כ"ג בחשוון תשפ"ד 7.11.23) תיק 4/ שורה 4).

לאור האמור קבע בית הדין כי בגין סירובו המתמשך של המשיב, יש לכפות גט אף באמצעות מאסרו של המשיב (החלטה מיום כ"ד כסלו תשפ"ד 7.12.23) תיק 4/ וכדלהלן:

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

לאחר ההחלטה לחיוב בגט, אמר הבעל שהוא מוכן להתגרש, אך בתנאים שבפועל התברר שלא ניתן ליישמן [...] הבעל עמד איתן בדעתו כי אינו מוכן לשלם ולו שקל עבור מזונות בנו [...] בשל סירובו העיקש של הבעל ולו לשאת בתשלום מינימאלי, לא ניתן לקבל תנאי זה, כאשר האב מחויב על פי דין תורה לזון את בנו, ובפרט שהבן הינו מקטני קטנים.

יש לקבוע מועד לסדור גט ואם הבעל יתמיד בסירובו, יש להוציא צו מאסר כנגד הבעל, בשלב זה למשך שלושים יום.

ביום י' בטבת תשפ"ד (21.12.23) הגיש המשיב לבית הדין הסכם גירושין חד צדדי מטעמו בלבד, בו קבע כי דמי המזונות והמדור יעמדו על סך שש מאות ש"ח לחודש עד גיל שמונה עשרה (!!) וכי המערערת מתחייבת שלא לתבוע הגדלת מזונות (סעיף 4 להסכם). המערערת עדכנה את בית הדין ביום כ"ג בטבת תשפ"ד (4.1.24) כי הצדדים ניהלו משא ומתן אודות ההסכם שהוצג, אך המשיב מציב דרישות שלא ניתן לקבלם ומבקשת הכרעה.

בדיון מיום ה' בשבט תשפ"ד (15.1.24) בית הדין ניסה לגשר על הפערים אודות הסדרי השהות בלבד, אך ללא הצלחה, ומשכך קבע בית הדין בהחלטה מיום ז' בשבט תשפ"ד (17.1.24) כדלהלן:

בית הדין הבהיר כי לא ניתן לאלץ את האישה להעביר את תיק הסדרי השהות לבית הדין, וזכותה על פי חוק להתדיין בבית המשפט.

הוצעה הצעה נוספת לפיה התיק יתנהל בבית המשפט, כאשר הבעל יפנה לגורמי מקצוע במסגרת פרטית, וחידוש הקשר ייעשה רק בהכוונתם ולאחר המלצתם. האישה הסכימה לכך, אך סירבה לקבוע מראש זמני שהות מקובלים, שיתקיימו אך ורק לאחר אישורם של גורמי המקצוע, כבקשת הבעל. יש לציין, כי מצד הבעל ניתן היה לסדר את הגט כבר במהלך הדיון, בכפוף לחתימה על ההסכם.

מאחר שבפנינו עומדת הצעה סבירה מצד האב, בית הדין פונה לב"כ הצדדים לנהל מו"מ על מנת להגיע להסכם גירושין כולל.

עין רואה ואוזן שומעת, כי בית הדין עסק רק בהסדרי השהות ולא במזונות העלובים שהציע המשיב לבנו בסך שש מאות ש"ח בלבד עד הגיעו לגיל שמונה עשרה. וזאת למרות שגם המזונות היו אבן נגף באישור ההסכם, וכפי שכאמור כבר הודיעה זאת ב"כ המערערת לבית הדין עוד קודם הדיון (הודעה מיום כ"ג טבת תשפ"ד 4.1.24).

ביום כ"ו בשבט תשפ"ד (5.2.24) הודיע המשיב כי הצדדים אשרו הסכם אודות הסדרי השהות בערכאה אחרת, וניתן לקבוע מועד סדור גט.

מיד למחרת כ"ז בשבט תשפ"ד (6.2.24) עדכנה ב"כ המערערת את בית הדין כי מלבד ההסכם אודות הסדרי השהות, אין כל הסכם אחר, וכי אין כל הסכמה בעניין המזונות, בפרט שאחר שהצדדים אישרו הסדרי שהות שאינם שווים, לא תוכל להסתפק המערערת במזונות שהציע המשיב. בהחלטה שהתקבלה בו ביום כתב בית הדין כי טענות המערערת ישמעו בדיון.

בדיון מיום כ"ח בשבט תשפ"ד (7.2.24) טענה שוב המערערת כי דמי המזונות בסך שש מאות ש"ח אינם מוסכמים, ובית הדין ניהל משא ומתן ממושך שלא צלח. המערערת טענה 'שיהיה ברור', הוא מחזיק את הגט לסחוט את האישה. בית הדין הגיב 'נכון'. זה חד וחלק. אולם בכל זאת אפשר להגיע להסכמות' (שורות 38-39 שם).

למרות כל זאת, קבע בית הדין בהחלטה מיום ו' באדר תשפ"ד (15.2.24) כדלהלן:

בית הדין הבהיר במהלך הדיון כי הצדדים הוזמנו לגט מתוך הנחה שיש הסכמות, כאשר הוויכוח היחיד היה לגבי המשמורת והסדרי שהות, בעוד שלגבי המזונות היו הסכמות זה מכבר, וכעת האישה חוזרת בה.

זכותה של המערערת לחזור מההסכמות [...] ואף שבית הדין אינו מתערב במזונות הנדונים בערכאה אחרת, בכל הקשור לכפיה לא ניתן להתעלם מעמדתו של המהרש"ם כאשר המשיב מתנה תנאי סביר בנסיבות הנוכחיות.

גם לא ניתן להתעלם מהסכמה מתמשכת של ב"כ המערערת בעניין המזונות [...] משכך יש להקפיד את צו המאסר אך הרחקות דרבנו תם ייתרו על כנן, ועל ב"כ להמשיך במשא ומתן.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

כאמור, עוד בטרם הדיון כבר הודיעה ב"כ המערערת שאין הסכמות בעניין המזונות, ובפרט אחר שאושרו הסדרי היות שאינם שווים, לא תוכל להסתפק בשש מאות ש"ח למזונות כהצעת המשיב (הודעה מיום כ"ז בשבט תשפ"ד 6.2.24).

הודעה זו מצטרפת להודעתה הקודמת של המערערת, כי אחר שניהלו משא ומתן אודות ההסכם שהוצג, נמצא כי המשיב מציב דרישות שלא ניתן לקבלם, ולפיכך מבקשת את הכרעת בית הדין (הודעה מיום כ"ג בטבת תשפ"ד 4.1.24).

בהחלטה שהתקבלה בו ביום (6.2.24) כתב בית הדין כי טענות הצדדים אודות המזונות ישמעו בדיון. ולאשר, אמר, כי בית הדין עצמו ידע גם ידע כי אין כל הסכמה אודות דמי המזונות.

למרות כל זאת כתב בית הדין (החלטה מיום 17.2.24) כי הצדדים הוזמנו לסדור גט בהנחה שיש הסכמות, והמחלוקת היחידה הינה רק אודות הסדרי השהות, דבר שעל פי החלטות בית הדין אינו נכון, ונמצא שבית הדין עצמו, ה' נסת'ר מחמת'ו.

בסופו של דבר הצדדים התגרשו, ובהחלטה נשואת הערעור הבהיר בית הדין כי יש לבטל את מזונות מעוכבת מיום בו הציע המשיב את הצעתו לגירושין (17.1.24) מאחר והינה הצעה סבירה.

אכן לזאת לא אוכל להסכים, שהרי סלע המחלוקת בין הצדדים היה הסדרי השהות ומזונות הילדים. בית הדין הראשון עסק בהסדרי השהות בלבד, ומקום יש בראש לבקשת המערערת שהמומחה יבחן את טובת הילדים ויגבש את המלצותיו בהתאם לגופו של ענין, ולא שהמומחה יקבל מראש את עמדתו המזומנת של המשיב, ויחתור לאמץ אותה כעמדת בית הדין או עמדה מוסכמת.

אך גם בלאו הכי, אף אילו הייתה המערערת מסכימה לעצת בית הדין, עדיין הצדדים נותרו חלוקים אודות המזונות, וכפי שכבר הודיעה המערערת לבית הדין. ואכן גם אחר שכבר אושרו הסכמות אודות הסדרי השהות המערערת עדכנה שוב את בית הדין בטרם הדיון, כי דמי המזונות שהציע המשיב אינם מוסכמים עליה, ובפרט שהסדרי השהות שאושרו אינם שווים, ובית הדין קבע שטענות הצדדים אודות המזונות ישמעו בדיון (הודעה מיום 4.1.24 ומיום 6.2.24 והחלטה מיום 6.2.24).

והדין עם המערערת שלא הסכימה להצעת המזונות של המשיב, שהרי עסקינן בבן קטן מקטני קטנים, שוודאי חובת מזונותיו על האב לרבות מדור והוצאותיו, ומשכך הצעת המשיב לשלם עבורו שש מאות ש"ח בלבד (!) עד הגיעו לגיל שמונה עשרה הינה הצעה מבזה, ובוודאי שאינה בכלל 'תנאי סביר בגט'.

אף אם המצא תימצא כי הסכימה המערערת בעבר להצעה דומה, היה זה בטרם אושר ההסכם בערכאה אחרת, וכפי שהודיעה לבית הדין עוד טרם הדיון (הודעה מיום 6.2.24) וכדלהלן:

יודגש, כי לאחר שהצדדים הסכימו בבית המשפט על הסדרי משמורת שאינם שוויוניים, לא תוכל התובעת לוותר על דמי המזונות, מאחר שכל עול גידול הבן ייפול מעתה והלאה על כתפי האם באופן בלעדי, כעת אין עוד התובעת יכולה להרשות לעצמה החלטה הגוזרת על בנה ועליה חיי דחק.

זאת ועוד, המערערת הציעה מיוזמתה עם פתיחת ההליכים כי הדיונים אודות הילד יעברו לבית הדין על מנת לקדם את הגט והמשיב הגיב 'אני גם ככה לא סומך עליכם' (פרוטוקול מיום ז' באדר תשפ"ג 28.2.23 שורות 164-167).

גם כאשר הציע בית הדין להעביר את תיק המזונות לבית הדין הגיב המשיב 'אני לא סומך על בית הדין' (פרוטוקול מיום כ"ז באלול תשפ"ג 7.11.23 תיק 4/ שורה 48).

למותר לציין כי בית הדין האריך אפו עם המשיב בדיוני חקירות וסיכומים מיותרים לחלוטין, שהרי המשיב הצהיר כבר עם תחילת ההליכים כי לא יסכים לשלום בית, וכי מעונין הוא להתגרש יותר מאשר המערערת רוצה, אך יתגרש רק בהגיע בנו לגיל שמונה עשרה (פרוטוקול מיום יב בטבת תשפ"ג 5.1.23 שורה 44, ומיום ז' באדר תשפ"ג 28.2.23 שורה 133).

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

אכן מקום יש לנהל משא ומתן כדי לקדם גירושין בהסכמה, אך כל זאת רק בטרם קבע בית הדין חיוב גט, ובוודאי בטרם נקבע חיוב מאסר. אין כל מקום לנהל משא ומתן סחטני וכושל כאשר מרחף על ראשו של סרבן הגט צו מאסר. סרב'ת המכוה היא (ויקרא יג-כח).

ומעתה מה מאד תמהנו מרא'ות דברי עמיתי שליט"א כי הצעת המשיב הינה 'הצעה לגיטימית', וכי אין בהצעתו אותה קיבל בית הדין טעות בשיקול הדעת.

כאמור, ודאי שלא יעלה ויבוא על הדעת כי סרבן גט, שכנגדו צו מאסר, יתנה את סידור הגט במזונות עלובים של שש מאות שקלים בלבד. פחת'ת היא (ויקרא יג-נה). ובוודאי שלא ניתן לקרוא לזה 'הצעה סבירה'.

יסב'ור ולא ידע.

משכך פני הדברים יש לחייב את המשיב במזונות מעוכבת עד סדור הגט, ועד בכלל.

הרב אברהם מאיר שלוש - דיין

אחר העיון בכל החומר שבתיק ובעמדת עמיתי שליט"א, עליונים למעלה, הנני מצטרף בזאת לפסק הדין המנומק והבהיר של כבוד הרה"ג ציון לוז-אילוז שליט"א, בגדרו יש לדחות את הערעור על כלל סעיפיו.

למעלה מן הצורך, וכיהודה ועוד לקרא, אוסיף כי אחר העיון הראוי בהשתלשלות ההליכים בתיק בי"ד קמא ולאחר ניתוח טיבה ואופייה של ההתנהלות של הצדדים לאורך ההליכים (בשים דגש על ההתנהלות סביב ביטול חיובו של המשיב מתשלום מזונות מעוכבת מחמתו, ועל קביעת בי"ד קמא כי קולר עיכוב סידור הגט מיני מועד הצעתו של האיש ועד למועד סידור הגט בפועל - אינו תלוי עוד על צווארו של האיש ואכמ"ל) ובהמשך לכלל הנתונים העובדתיים כמו גם הטענות והנימוקים המצוינים בפסק הדין של בי"ד קמא כמו גם בפסק הדין של הגר"צ לוז-אילוז שליט"א - דינו של הערעור להידחות - על כלל סעיפיו.

מעבר לאמור, לענ"ד אין כל מקום להתערב בהכרעת בי"ד קמא ובשיקול דעתו הרמתה, שכן עיון מדוקדק בנתונים ובעובדות כמו גם בנימוקים ההלכתיים המצורפים לפסק הדין הנ"ל עולה כי לא נמצאה כל טעות בהלכה, כמו גם לא נמצאה כל טעות בשיקול הדעת בכל פסק דינו הנהיר והבהיר של כבוד בי"ד קמא, אשר ליווה את כלל ההליכים באחריות רבה, ברגישות ראויה ובמסירות נפלאה - באשר כל דבריו, טעמיו ונימוקיו 'נכוחים למבין וישרים למוצאי דעת'.

הרב משה אמסלם - דיין

העולה לדינא

לאור כל האמור, בית הדין פוסק כדעת הרוב, כדלהלן:

א. הערעור נדחה על כל חלקיו וטיעוניו.

ב. לדעת המיעוט, המשיב חייב במזונות מעוכבת עד סידור הגט ועד בכלל.

ג. בנסיבות התיק, שחלק מטיעוני הערעור היה להם מקום להישמע, ובהתחשב בכך שהמשיב לא היה מיוצג, אין צו להוצאות, ודמי הערכות שהופקדו על ידי המערערת יוחזרו לה בהתאם לנהלים.

ד. בית הדין סוגר את התיק.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ניתן לפרסם לאחר השמטת פרטים מזהים.

ניתן ביום כ"ד בטבת התשפ"ו (13/01/2026).

הרב אברהם מאיר שלוש

הרב משה אמסלם

הרב ציון לוז-אילוז

עותק זה עשוי להכיל שינויי ותיקוני עריכה